

2024, 13 (2), 587-609 | Araştırma Makalesi

Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tipleri, Kariyer Farkındalığı ve Gelecek Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Abdullah ŞİMŞEK¹

Furkan KARAHÜSEYİNOĞLU²

Öz

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, kariyer farkındalığı ve gelecek kaygıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modeli kullanılarak nicel araştırma yönteminde gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı dört kısımdan oluşmakta olup, ilk kısımda katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci kısımda katılımcıların kişilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla “Beş Faktör Kişilik Ölçeği” kullanılmış, üçüncü kısımda katılımcıların kariyer farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla “Mesleki Kariyer Farkındalığı Ölçeği” ve son olarak dördüncü kısımda ise “Beck Umutsuzluk Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Munzur Üniversitesinde önlisans bölümlerinde eğitim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında 211 kadın, 163 erkek öğrenci olmak üzere 374 öğrenci yer almaktadır. Elde edilen verilerin normallik analizi ile değerlendirilerek basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılarak, verilerin normal bir dağılım gösterip göstermediği incelenmiş ve inceleme sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin demografik özelliklerinin ve belirleyici diğer özelliklerin ortaya konulmasında yüzde, ortalama, frekans ve standart sapma gibi ölçütler değerlendirilmediği yer almıştır. Verilerin normal dağılım göstermesinden dolayı araştırmada t-testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada yer alan kişilik özelliklerinin kariyer farkındalığı ve umutsuzluk üzerine etkilerinin belirlenmesi amacıyla da korelasyon analizi yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; kadın katılımcıların mesleki bilinçlerinin erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu, gelecekle ilgili duygular ve motivasyon kaybı açısından erkeklerin kadınlara göre umutsuzluklarının daha yüksek olduğu, mesleki hazır bulunmuşluk ve mesleki bilincin yaşı küçük olan öğrencilerin yüksek olan öğrencilerden daha yüksek olduğu, mesleki bilinç düzeyleri açısından aylık hane halkı geliri düşük olan öğrencilerin, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Öğrencilerin kariyer farkındalığı arttıkça umutsuzluklarının azaldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üniversite, Kişilik, Kariyer, Kariyer Farkındalığı, Umutsuzluk, Gelecek Kaygısı

Şimşek, A., & Karahüseyinoğlu, F. (2024). Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tipleri, Kariyer Farkındalığı ve Gelecek Kaygıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 13(2), 587-609. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1382786>

Geliş Tarihi	29.10.2023
Kabul Tarihi	01.05.2024
Yayın Tarihi	30.06.2024
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

1 Öğr. Gör. Dr., Munzur Üniversitesi, Çemişgezek Meslek Yüksekokulu, Mülkiyet Koruma ve Güvenlik, Tunceli, Türkiye, abdullahsimsek@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1070-2623

2 Öğr. Gör. Dr., Munzur Üniversitesi, Çemişgezek Meslek Yüksekokulu, Finans Bankacılık ve Sigortacılık, Tunceli, Türkiye, furkankarahuseyinoglu@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1641-2387

2024, 13 (2), 587-609 | Araştırma Makalesi

Examining the Relationship Between Personality Types, Career Awareness and Future Concerns of University Students

Abdullah ŞİMŞEK¹

Furkan KARAHÜSEYİNOĞLU²

Abstract

This study was conducted to determine the relationship between personality traits, career awareness and future concerns of university students. The research was carried out in quantitative research method using relational survey model. The data collection tool consists of four parts, and the first part includes questions about the demographic characteristics of the participants. In the second part, the "Five Factor Personality Scale" was used to determine the personality characteristics of the participants, in the third part, the "Vocational Career Awareness Scale" was used to determine the career awareness of the participants, and finally in the fourth part, the "Beck Hopelessness Scale" was used. The sample of the study consists of students studying in associate degree programmes at Munzur University. Considering the gender of the participants, there are 374 students, including 211 female and 163 male students. The data obtained were evaluated with normality analysis and it was examined whether the data showed a normal distribution by looking at the kurtosis and skewness values, and as a result of the examination, it was concluded that the data showed a normal distribution. Criteria such as percentage, mean, frequency and standard deviation were used in the evaluation of the demographic characteristics of the students participating in the study and other determinant characteristics. Due to the normal distribution of the data, t-test and ANOVA test were used in the research. In addition, correlation analysis was performed to determine the effects of personality traits on career awareness and hopelessness. According to the results of the research; it is concluded that the vocational awareness of female participants is higher than male participants, the hopelessness of males is higher than females in terms of feelings about the future and loss of motivation, vocational readiness and vocational awareness are higher in younger students than in older students, and in terms of vocational awareness levels, students with low monthly household income are higher than students with high income levels. It is concluded that as students' career awareness increases, their hopelessness decreases.

Keywords: University, Personality, Career, Career Awareness, Hopelessness, Future Anxiety

Şimşek, A., & Karahüseyinoğlu, F. (2024). Examining the Relationship Between Personality Types, Career Awareness and Future Concerns of University Students, *Journal of the Human and Social Science Researches*, 13(2), 587-609. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1382786>

Date of Submission	29.10.2023
Date of Acceptance	01.05.2024
Date of Publication	30.06.2024
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ Lecturer Dr., Munzur University, Çemişgezek Vocational School, Department of Property Protection and Security, Tunceli, Türkiye, abdullahsimsek@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1070-2623

² Lecturer Dr., Munzur University, Çemişgezek Vocational School, Department of Finance, Banking and Insurance, Tunceli, Türkiye, furkankarahuseyinoglu@munzur.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1641-2387

Giriş

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler, ortaya çıkan yeni pazarlar, iş önceliklerinde yaşanan değişimler ve müşterilerde oluşan beklenti ve ihtiyaçlarında yaşanan hızlı değişimlerin sonucunda; firmalar müşterilerine sundukları ürün ve hizmetlerine yönelik gerekli bilgi ve donanımına sahip iş görenlerin istihdam edilmesini amaçlamaktadır (Kağnıcıoğlu, 2012, s.103; Çulhan, 2010, s. 115; Sarıışık ve Akova, 2007, s. 537). Bu açıdan meslek yüksekokulu öğrencilerinin, işverenlerin aradıkları niteliklerde olması da her geçen gün daha da önemli bir konu olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sektörlerde yaşanan rekabetin bir sonucu olarak, çalışanlarının eğitimi, nitelikleri, uygulamadaki yeterliliği, bireysel motivasyonu ve mesleki alanına ve firmaya olan bağlılığının çok önemli olduğu görülmektedir (Kusluyan ve Kusluyan, 2000, s. 251). Sektörel açıdan ara eleman yetiştiren meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerin kariyer planlamalarına yönelik farkındalıklarının da bu açıdan önemli bir konu olduğu görülmektedir.

Kavramsal Değerlendirme

Kişilik; bireyin belirli bir süreç içerisinde ortaya koyduğu davranış kalıpları olan ve kendisine özgü olarak ayırıcı davranışları olarak tanımlanmaktadır. Bu tanım içerisinde yer alan iki temel unsur bakımından önemlidir; ilk olarak davranışlar tutarlı kalıplar içerisinde, ikinci olarak kişiliğin bir süreç içerisinde oluşan bilişsel, duygusal ve güdüsel süreçleri kapsamaktadır (Burger, 2016, s.23). Kişilik ile ilgili olarak gerçekleştirilmiş olan çalışmalar neticesinde beş faktör kişilik modeli, çok farklı kişilik özelliğinin olmasına karşın en kullanışlı sınıflandırma olarak karşımıza çıkmaktadır (Calıguri ve Paula, 2000, s.73).

Mevcut beş faktörlü kişilik modelinde bulunan sınıflandırma ise uyumluluk, dışadönüklük, özdisiplin, nevrotiklik ve deneyime açıklık şeklinde yapılmaktadır (Calıguri ve Paula, 2000, s.73);

- Dışadönük kişilik özelliklerine sahip olan bireyler; aktif, girişken, azimli, sosyal, konuşkan, enerjik, mutlu ve sempatik bireyler olmalarının yanında diğer insanları ve kalabalık grupları sevdikleri görülmektedir (Aktaş, 2006, s.12).
- Uyumluluk kişilik özelliklerine sahip olan bireyler; işbirliğine yatkın, kibar, müsfik, dost canlısı vb. özelliklere sahip oldukları söylenebilmektedir (Moody, 2007, s.28).
- Özdisiplin kişilik özelliklerine sahip olan bireyler; disiplinli, sorumluluk bilinci olan, yumuşak başlı ve başarı yönelimi olan bireyler olmasının yanında özdisiplini yüksek bireylerin başarıya yönelimi, azim, hürs gibi yönleri ön plana çıkmaktadır (Church, 1993, s.10).
- Nevrotik kişilik özelliklerine sahip olan bireyler; korku, üzüntü, suçluluk ve asabılık gibi olumsuz duygular yaşamaya eğilimli bireylerin; anksiyete, içine kapanma, agresif ve güvensiz oldukları görülmektedir (Kaşlı, 2009, s.26).
- Deneyime açık kişilik özelliğine sahip bireylerin; yaratıcı, yenilikçi, hayal gücü geniş ve entelektüel yapıda olmalarının yanında maceracı, zeki ve meraklı oldukları görülmektedir (Church, 1993, s.10). Deneyime açık kişilik özelliklerine sahip olan bireyler mesleki anlamda başarılı olabilmek amacıyla sürekli

kendilerini yenilemek ve becerilerini geliştirmek amacı taşımaktadır (Bitlisli, Dinç, Çetinceli ve Kaygısız, 2013, s.462; Karaman, Doğan ve Çoban, 2010, s.2358).

Kariyer; bireyin yer aldığı iş yaşantısında sahip olduğu ve ulaşmak istediği başarı olarak tanımlanmaktadır (Yüksel, 1998, s.22). Ayrıca bireyin yaşamı boyunca elde ettiği işle ilgili tutum, deneyim ve tecrübeler şeklinde de tanımlanmaktadır (Can, 1997, s.318; Sabuncuoğlu, 2000, s.148).

Kariyer, insan yaşamının önemli dönemlerinden birisi olmaktadır. İnsanlar daha çok küçük yaşlar itibariyle gelecek ile ilgili hayaller kurmaya ve kendisi için uygun mesleği düşünmeye başlamakta ve sonraki yıllarda bu düşünceler rakipleri geçmek ve fırsatların değerlendirilmesi sürecinde kariyer kimliklerini şekillenmektedir. Günümüz dünyasında eğitim hayatının ardından insanlar eğitim gördükleri alanla paralellik gösterecek şekilde kariyer tercihi bulunmaktadır. Doğru kariyer tercihi için kariyer farkındalığının gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Çakmak, 1992, s.86; Hoekstra, 2011, s.160; Öztürk ve Şirin, 2020, s.2).

Üniversite dönemi de bireyin yine kariyer hedefleri açısından keşif dönemini oluşturmaktadır (Martens ve Felissa, 1998, s.123). Kariyer kavramı hakkında farklı teoriler bulunmaktadır. Bu teoriler incelendiğinde; Sharf, (2013) özellik-tip odaklı, yaşam döngüsü odaklı ve özel odaklı teoriler şeklinde sınıflandırmıştır. Özellik-tip odaklı teoriler açısından bakıldığında Parsons (1909)'a göre; bireyin kendini tanuması, mesleki bilgiye sahip olması ve bu iki unsur arasındaki ilişkileri kurabilmesi meslek seçmedeki üç temel unsur olmaktadır. Holland (1997) meslekleri, modelleri ve kişilik tipleri açısından değerlendirmiştir.

Wiroterat (2013)'a göre mesleki kariyer farkındalığı, bireylerin akıl ve kabiliyetlerinin mesleki açıdan başarılarına ve kariyer planlamalarına katkı sağlayan bir kavramdır. Kariyer farkındalığı ise kariyer gelişimi süreçleri içerisinde en önemli aşamalardan birini oluşturmaktadır. Öğrencilerin kariyer tercihi sürecinde doğru seçim yapabilmesi; rekabet, sosyal imkânlar, mesleki temel bilgiler, ücretler, iş disiplini, serbestlik, iş ortamının gereklilikleri, bağımsız çalışma vb. gibi birçok değişkeni dikkate alarak planlama yapması iş yaşamı açısından uyum sürecini kolaylaştıracak etkiye sahip olmaktadır (Erdoğan, 2008, s.164; Nasir ve Lin, 2013, s.194). Birol (2013)'e göre meslek ve kariyer yönelimlerine erken dönemde sahip olmayan bireylerin, gelecekte yapacakları meslek tercihlerinde sorunlar ortaya çıkmadığını ifade etmektedir.

Umutsuzluk, bireyin geçmiş yaşantı ve tecrübelerine bağlı olarak gelecek ile ilgili kötümserlik ve negatif beklentiler sonucu ortaya çıkan amaçsızlık, gönülsüzlük, başarısızlığa olan inanç gibi durumların görüldüğü olumsuz duygular olarak tanımlanmaktadır (Yalçın ve Açıköz, 2014, s.260). Üniversitelerin sayısının artmasına paralel olarak üniversiteden mezun olan öğrencilerin sayısında yaşanan artış neticesinde iş yaşamında yer almak isteyen öğrencilerde oluşan sosyal ve ekonomik problemler, gelecek kaygısı ve işsiz kalma korkusu gibi durumların umutsuzluğa yol açtığı görülmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009, s.73).

Son yıllarda önem kazanan kariyer farkındalığı ve gelecek kaygısı konuları hakkında meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik çalışmaların yetersiz olduğu görülmektedir. Bu araştırma üniversitelerde farklı sektörler açısından ara eleman yetiştiren meslek yüksekokullarında eğitim gören üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri açısından

kariyer farkındalıkları ve gelecek kaygıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla aşağıda yer alan araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

1. Üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri, kariyer farkındalıkları ve gelecek kaygıları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir mi?
2. Üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri, kariyer farkındalıkları ve gelecek kaygıları yaşlarına göre farklılık gösterir mi?
3. Üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri, kariyer farkındalıkları ve gelecek kaygıları anne eğitim düzeylerine göre farklılık gösterir mi?
4. Üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri, kariyer farkındalıkları ve gelecek kaygıları baba eğitim düzeylerine göre farklılık gösterir mi?
5. Üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri, kariyer farkındalıkları ve gelecek kaygıları aylık hane halkı gelirlerine göre farklılık gösterir mi?
6. Üniversite öğrencilerinin kişilik tiplerinin, kariyer farkındalığı ve gelecek kaygıları arasındaki ilişki farklılık gösterir mi?
7. Üniversite öğrencilerinin kariyer farkındalıkları ile gelecek kaygıları arasındaki ilişki farklılık gösterir mi?

Yöntem

Araştırmanın Önemi ve Amacı

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak tasarlanmıştır. İlişkisel taramalar; iki ya da daha fazla değişkenin arasındaki ilişkiye karışmadan gerçekleştirilen araştırmalardır. Değişkenlerin arasındaki ilişkinin olduğu haliyle betimlenmesi amaçlanmaktadır (Büyükoztürk, 2017, s.15).

Bu araştırma Munzur Üniversitesi önlisans bölümlerindeki öğrencilerin kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi amacıyla tarama modeli ile nicel araştırma yöntemi kullanılarak çevrimiçi (Google Forms) gerçekleştirilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, anne ve baba eğitim düzeyi, aylık hane halkı geliri) açısından farklılıkların olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma kariyer açısından özellik-tip odaklı teoriler temel oluşturularak, üniversite öğrencilerinin kişilik tipleri, kariyer farkındalıkları ve gelecek kaygıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Üniversite öğrencilerinin kariyer farkındalıklarının ve gelecek kaygılarının belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini Munzur Üniversitesinde önlisans bölümlerinde eğitim gören öğrenciler oluştururken, örneklemini araştırmaya gönüllü olarak katılım gösteren 374 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların cinsiyetlerine bakıldığında 211 kadın, 163 erkek öğrenci yer almaktadır. Katılımcının 90'ının 18-20 yaş, 179'unun 21-23 yaş, 45'inin 24-26 yaş ve 60'ının 27-29 yaş aralığında oldukları tespit edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma için kullanılan veri toplama aracı toplam dört kısımdan meydana gelmektedir. Birinci kısımda katılımcılara ait bilgilerin belirlenmesi amacıyla oluşturulan form kullanılmıştır. İkinci kısım katılımcıların kişilik özelliklerinin belirlenmesi amacıyla “Beş Faktör Kişilik Ölçeği” kullanılmış, üçüncü kısımda katılımcıların kariyer farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla “Mesleki Kariyer Farkındalığı Ölçeği” ve son olarak dördüncü kısımda ise “Beck Umutsuzluk Ölçeği” kullanılmıştır.

Beş Faktör Kişilik Ölçeği

Beş faktör kişilik ölçeğinin orijinal hali Martinez ve John (1998) aracılığıyla geliştirilerek; beşli likert tipte, 44 madde ve 5 alt boyuttan (dışadönüklük, uyumluluk, özdisiplin, nevroitiklik, gelişime açıklık) oluşmaktadır. Geliştirilmiş olan ölçek 56 ülkede bireylerin kendilerini tanımlama profil ve örüntüleri ile gerçekleştirilen bir çalışmada (Schmitt ve ark., 2007) tarafından uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe’ye uyarlanması süreci Sümer ve Sümer (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Schmitt ve ark., (2007) gerçekleştirdiği araştırmada elde edilen Cronbach Alpha değerleri nevroitiklik alt boyutunda .79, dışadönüklük alt boyutunda .77, gelişime açıklık .76, uyumluluk .70 ve özdisiplin .78 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin çok değişik kültürlerde yapılmış olması açısından da güvenilir olmasından dolayı araştırmada kullanılmıştır.

Mesleki Kariyer Farkındalığı Ölçeği

Spor eğitimi gören üniversite öğrencilerinin kariyer farkındalıklarının belirlenmesi amacıyla Yaşar ve Sunay (2019) aracılığıyla geliştirilmiş mesleki kariyer farkındalığı ölçeği; 18 soru ve 4 alt boyuttan (mesleki özgüven, mesleki hazır bulunma, mesleki bilinç, mesleki gelişim yatkınlığı) meydana gelmektedir. Beşli likert tipte olan ölçekte ters kodlanmış bir madde bulunmamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .92 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarına bakıldığında mesleki gelişim yatkınlığı .83, mesleki hazır bulunma .82, kariyer bilinci .80, mesleki özgüven .79 değerlerine sahip olmaktadır.

Beck Umutsuzluk Ölçeği

Bireylerin karamsarlık düzeylerinin belirlenmesi amacıyla Beck, Lester ve Trexler (1974) tarafından geliştirilen ölçek, doğru-yanlış şeklinde işaretlenen toplamda 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması ise Seber ve ark. (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri .86 olarak belirlenmiştir. Ölçek içerisinde yer ifadelerden 11 doğru ifade ve 9 yanlış ifade olmakta; bu ifadelerden 2, 4, 7, 9,11, 12, 14,16, 17, 18, 20. sorularının yanıtlarının evet olması durumunda 1 puan, 1, 3, 5, 6, 8, 10, 13, 15 ve 19. soruların yanıtları hayır olması durumunda 1 puan verilmektedir. Aksi durumda olan cevapların puanları 0 olarak girilmektedir (Dursun ve Aytaç; 2012: s.377). Bunun sonucunda elde edilen puanlar 0-20 aralığında olmaktadır. Alınan puanlar açısından bakıldığında; puanın 0-3 olanlar umutsuzlukları minimum, 4-8 olanlar hafif mutsuz, 9-14 olanlar orta derece umutsuz ve 15-20 olanlar şiddetli umutsuzluğa sahip olmaktadır (Kliem, Lohmann, Mößle ve Brähler, 2018, s.110).

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında ulaşılan verilerin analizlerinde SPSS 21.0 paket programı kullanılmıştır. Öncelikle ulaşılan verilerin normallik analizi ile değerlendirilmesi yapılarak basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılarak, ulaşılan verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Analiz neticesinde araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin demografik özelliklerinin ve belirleyici diğer özelliklerin ortaya konulmasında yüzde, ortalama, frekans ve standart sapma gibi ölçütler değerlendirmede yer almıştır. Verilerin normal dağılımında olmalarından dolayı araştırmada parametrik testler kullanılmıştır. Ayrıca araştırmada yer alan kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla da pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Üniversitede öğrenim gören önlisans öğrencilerinin kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenmesi amacıyla elde edilen bulgular bütüncül olarak sunulularak yorumlanmaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Değişken	f	%	
Cinsiyet	Kadın	211	56.4
	Erkek	163	43.6
Yaş	18-20	90	24.1
	21-23	179	47.9
	24-26	45	12.0
	27-29	60	16.0
Anne Eğitim Düzeyi	İlkokul	239	63.9
	Ortaokul	61	16.3
	Lise	41	11.0
	Üniversite	33	8.8
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	133	35.6
	Ortaokul	70	18.7
	Lise	111	29.7
	Üniversite	60	16.0
Aylık Hane Geliri	8500 ve altı	142	38.0
	8501-11000 TL	127	34.0
	11001-13500 TL	53	14.1
	13501 ve üzeri	52	13.9

Tablo 1’de araştırmaya katılım gösteren üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine bakıldığında; araştırmada 211 kadın (%56.4), 163 erkek (%43.6) katılımcının yer aldığı ve bu katılımcıların 90’ı 18-20 yaş (%24.1), 179’u 21-23 yaş (%47.9), 45’i 24-26 yaş (%12.0) ve 60’ı 27-29 yaş (%16.0) aralığında oldukları görülmektedir. Katılımcıların anne eğitim düzeylerine bakıldığında 239’u ilkököl (%63.9), 61’i ortaokul (%16.3), 41’i lise (%11.0) ve 33’ü üniversite (%8.8) seviyesinde oldukları; baba eğitim düzeylerine bakıldığında 133’ü ilkököl (%35.6), 70’i ortaokul (%18.7), 111’i lise (%29.7) ve 60’ı da üniversite (%16.0) eğitim seviyesinde oldukları görülmektedir. Aylık hane halkı gelirine bakıldığında ise 142’sinin 8500 TL ve altında (%38.0), 127’inin 8501-11000 TL (%34.0), 53’ünün 11001-13500 TL (%14.1) ve 52’sinin 13500 ve üzerinde (%13.9) olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Ölçek puanlarının cinsiyet göre t-testi sonuçları

Ölçek	Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	X	Ss	t testi			
						t	sd	p	
Kişilik Özellikleri Ölçeği	Dışadönüklük	Kadın	211	3,31	,376	-,797	372	,426	
		Erkek	163	3,35	,393				
	Uyumluluk	Kadın	211	3,36	,426	,267	372	,790	
		Erkek	163	3,35	,356				
	Öz Disiplin	Kadın	211	3,49	,418	-1,072	372	,285	
		Erkek	163	3,54	,428				
	Nevrotiklik	Kadın	211	3,50	,469	-1,361	372	,174	
		Erkek	163	3,54	,503				
	Deneyime Açıklık	Kadın	211	3,31	,376	-,694	372	,488	
		Erkek	163	3,35	,393				
Kariyer Farkındalık Ölçeği	Mesleki Gelişim Yatkinlığı	Kadın	211	3,36	,736	-,038	372	,970	
		Erkek	163	3,36	,751				
	Mesleki Hazır Bulunma	Kadın	211	3,88	,819	1,525	372	,128	
		Erkek	163	3,74	,842				
	Mesleki Bilinç	Kadın	211	4,12	,745	3,925	372	,000	
		Erkek	163	3,81	,744				
	Mesleki Özgüven	Kadın	211	3,53	,803	-,394	372	,694	
		Erkek	163	3,56	,827				
	Umutsuzluk Ölçeği	Gelecekle İlgili Duygular	Kadın	211	1,19	1,50	-2,028	372	,043
			Erkek	163	1,53	1,73			
Motivasyon Kaybı		Kadın	211	2,13	1,86	-3,681	372	,000	
		Erkek	163	2,92	2,24				
Gelecekle İlgili Beklentiler		Kadın	211	2,21	1,55	-1,628	372	,104	
		Erkek	163	2,47	1,57				

Tablo 2’de önlisans öğrencilerinin kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarına yönelik puanlarının cinsiyet değişkeni ile karşılaştırılması amacıyla gerçekleştirilen t-testi sonuçlarına göre; kişilik özellikleri ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır ($p>0.05$). Kariyer farkındalıkları açısından mesleki bilinç alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Umutsuzluk ölçeğinin alt boyutları olan gelecekle ilgili duygular ve motivasyon kaybı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Tablo 3. Ölçek puanlarının yaşa göre ANOVA sonuçları

Ölçek	Alt Boyutları	Yaş	N	X	Ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlılık
Kişilik Özellikleri Ölçeği	Dışadönüklük	18-20 (1)	90	3,38	,371	G. Arası	,632	3	,211	1,435	,232	-
		21-23 (2)	179	3,34	,370	G. İçi	54,325	370	,147			
		24-26 (3)	45	3,28	,383	Toplam	54,957	373				
		27-29 (4)	60	3,27	,435							
	Uyumluluk	18-20 (1)	90	3,41	,402	G. Arası	3,329	3	1,110	7,400	,000	1-3,4; 2-3,4
		21-23 (2)	179	3,42	,392	G. İçi	55,491	370	,150			
		24-26 (3)	45	3,22	,356	Toplam	58,820	373				
		27-29 (4)	60	3,20	,370							
	Öz Disiplin	18-20 (1)	90	3,47	,414	G. Arası	3,045	3	1,015	5,902	,001	2-3,4
		21-23 (2)	179	3,60	,382	G. İçi	63,635	370	,172			
		24-26 (3)	45	3,37	,501	Toplam	66,680	373				
		27-29 (4)	60	3,41	,436							
Nevrotiklik	18-20 (1)	90	3,19	,371	G. Arası	1,614	3	,538	3,956	,008	1-4; 2-4; 3-4	
	21-23 (2)	179	3,17	,356	G. İçi	50,314	370	,136				
	24-26 (3)	45	3,19	,393	Toplam	51,928	373					
	27-29 (4)	60	3,00	,381								
Deneyime Açıklık	18-20 (1)	90	3,57	,518	G. Arası	,576	3	,192	,818	,484	-	
	21-23 (2)	179	3,52	,454	G. İçi	86,782	370	,235				
	24-26 (3)	45	3,52	,541	Toplam	87,358	373					

Kariyer Farkındalık Ölçeği	Mesleki Gelişim Yatınlığı	27-29 (4)	60	3,45	,472								
		18-20 (1)	90	3,43	,720	G. Arası	2,552	3	,851				
		21-23 (2)	179	3,32	,734	G. İçi	203,008	370	,549	1,550	,201	-	
		24-26 (3)	45	3,22	,837	Toplam	205,559	373					
	Mesleki Hazır Bulunma	27-29 (4)	60	3,49	,712								
		18-20 (1)	374	3,36	,742	G. Arası	5,970	3	1,990				
		21-23 (2)	90	3,76	,758	G. İçi	251,482	370	,680	2,928	,034	2-3	
		24-26 (3)	179	3,91	,859	Toplam	257,452	373					
	Mesleki Bilinç	27-29 (4)	45	3,52	,867								
		18-20 (1)	60	3,85	,776	G. Arası	5,920	3	1,973				
		21-23 (2)	374	3,82	,830	G. İçi	209,025	370	,565	3,493	,016	2-3	
		24-26 (3)	90	3,88	,734	Toplam	214,946	373					
Mesleki Özgüven	27-29 (4)	179	4,09	,761									
	18-20 (1)	45	3,73	,636	G. Arası	4,574	3	1,525					
	21-23 (2)	60	4,00	,822	G. İçi	242,049	370	,654	2,331	,074	-		
	24-26 (3)	374	3,98	,759	Toplam	246,622	373						
Umutsuzluk Ölçeği	Gelecekle İlgili Duygular	27-29 (4)	90	3,68	,693								
		18-20 (1)	90	1,32	1,59	G. Arası	16,003	3	5,334				
		21-23 (2)	179	1,32	1,54	G. İçi	311,112	433	,719	4,843	,003	3-1,2,4	
		24-26 (3)	45	2,08	1,80	Toplam	327,115	436					
	Motivasyon Kaybı	27-29 (4)	60	,900	1,54								
		18-20 (1)	374	2,41	1,99	G. Arası	12,617	3	4,206				
		21-23 (2)	90	2,43	2,03	G. İçi	463,663	433	1,071	1,025	,381	-	
		24-26 (3)	179	2,97	2,32	Toplam	476,280	436					
	Gelecekle İlgili Beklentiler	27-29 (4)	45	2,33	2,09								
		18-20 (1)	60	2,22	1,43	G. Arası	7,305	3	2,435				
		21-23 (2)	374	2,40	1,59	G. İçi	246,178	433	,569	2,820	,039	3-4	
		24-26 (3)	90	2,77	1,78	Toplam	253,483	436					
	27-29 (4)	179	1,93	1,42									

Tablo 3 incelendiğinde önlisans öğrencilerinin yaşları ile kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarına ilişkin farklılığın belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen ANOVA analizi açısından; kişilik özellikleri alt boyutları olan uyumluluk, öz disiplin ve nevrotiklik alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı farklılıkların olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Kariyer farkındalık ölçeği alt boyutları olan mesleki hazır bulunma ve mesleki bilinç alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmaktadır ($p<0.05$). Umutsuzluk ölçeği alt boyutları olan gelecekle ilgili duygular ve gelecekle ilgili beklentiler alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı farklılığın olmadığı tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4. Ölçek puanlarının anne eğitim düzeyine göre ANOVA sonuçları

Ölçek	Alt Boyutları	Anne Eğitim Düzeyi	N	X	Ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlılık
Dışadönüklük		İlkokul (1)	239	3,35	,363	G. Arası	,395	3	,132			
		Ortaokul (2)	61	3,31	,408	G. İçi	54,562	370	,147	,893	,445	-
		Lise (3)	41	3,24	,469	Toplam	54,957	373				
		Üniversite (4)	33	3,34	,361							
Uyumluluk		İlkokul (1)	239	3,39	,391	G. Arası	,909	3	,303			
		Ortaokul (2)	61	3,35	,367	G. İçi	57,912	370	,157	1,935	,123	-
		Lise (3)	41	3,25	,433	Toplam	58,820	373				
		Üniversite (4)	33	3,28	,425							
Kişilik Özellikleri Ölçeği	Öz Disiplin	İlkokul (1)	239	3,51	,389	G. Arası	,173	3	,058			
		Ortaokul (2)	61	3,48	,486	G. İçi	66,508	370	,180	,320	,811	-
		Lise (3)	41	3,56	,560	Toplam	66,680	373				
		Üniversite (4)	33	3,50	,341							
Nevrotiklik		İlkokul (1)	239	3,15	,367	G. Arası	,181	3	,060			
		Ortaokul (2)	61	3,14	,348	G. İçi	51,747	370	,140	,432	,731	-
		Lise (3)	41	3,21	,424	Toplam	51,928	373				
		Üniversite (4)	33	3,12	,397							
Deneyime Açıklık		İlkokul (1)	239	3,54	,468	G. Arası	,441	3	,147			
		Ortaokul (2)	61	3,48	,510	G. İçi	86,917	370	,235	,626	,599	-
		Lise (3)	41	3,47	,568	Toplam	87,358	373				
		Üniversite (4)	33	3,47	,433							
Kariyer Farkındalık	Mesleki Gelişim Yatınlığı	İlkokul (1)	239	3,32	,762	G. Arası	2,396	3	,799	1,455	,227	-
		Ortaokul (2)	61	3,36	,705	G. İçi	203,163	370	,549			

Ölçeği	Lise (3)		Üniversite (4)		Toplam	205,559		373				
Mesleki Hazır Bulunma	İlkokul (1)	239	3,90	,846	G. Arası	6,307	3	2,102	3,097	,027	1-4	
	Ortaokul (2)	61	3,72	,723	G. İçi	251,146	370	,679				
	Lise (3)	41	3,79	,883	Toplam	257,452	373					
	Üniversite (4)	33	3,46	,746								
Mesleki Bilinç	İlkokul (1)	239	4,08	,759	G. Arası	6,628	3	2,209	3,924	,009	1-2,3	
	Ortaokul (2)	61	3,79	,685	G. İçi	208,318	370	,563				
	Lise (3)	41	3,75	,851	Toplam	214,946	373					
	Üniversite (4)	33	3,95	,653								
Mesleki Özgüven	İlkokul (1)	239	3,55	,859	G. Arası	1,813	3	,604	,914	,434	-	
	Ortaokul (2)	61	3,50	,631	G. İçi	244,809	370	,662				
	Lise (3)	41	3,69	,811	Toplam	246,622	373					
	Üniversite (4)	33	3,39	,765								
Gelecekle İlgili Duygular	İlkokul (1)	239	1,25	1,58	G. Arası	12,090	3	4,030	1,546	,202	-	
	Ortaokul (2)	61	1,50	1,74	G. İçi	964,723	370	2,607				
	Lise (3)	41	1,78	1,60	Toplam	976,813	373					
	Üniversite (4)	33	1,21	1,57								
Umutsuzluk Ölçeği	İlkokul (1)	239	2,48	2,01	G. Arası	2,164	3	,721	,167	,919	-	
	Ortaokul (2)	61	2,32	2,24	G. İçi	1601,165	370	4,327				
	Lise (3)	41	2,60	2,01	Toplam	1603,329	373					
	Üniversite (4)	33	2,51	2,33								
Gelecekle İlgili Beklentiler	İlkokul (1)	239	2,35	1,58	G. Arası	2,180	3	,727	,295	,829	-	
	Ortaokul (2)	61	2,22	1,40	G. İçi	912,368	370	2,466				
	Lise (3)	41	2,46	1,55	Toplam	914,548	373					
	Üniversite (4)	33	2,18	1,75								

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin anne eğitim düzeyleri ile kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen ANOVA analizine göre; kişilik özellikleri ölçeği alt boyutları ile umutsuzluk ölçeğinin alt boyutları arasında istatistikî açıdan anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Kariyer farkındalık ölçeği alt boyutları olan mesleki hazır bulunma ve mesleki bilinç alt boyutlarında ise istatistikî açıdan anlamlı farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Tablo 5. Ölçek puanlarının baba eğitim düzeyine göre ANOVA sonuçları

Ölçek	Alt Boyutları	Baba Eğitim Düzeyi	N	X	Ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlılık
Kişilik Özellikleri Ölçeği	Dışadönüklük	İlkokul (1)	133	3,37	,377	G. Arası	,494	3	,165	1,120	,341	-
		Ortaokul (2)	70	3,27	,343	G. İçi	54,462	370	,147			
		Lise (3)	111	3,34	,413	Toplam	54,957	373				
		Üniversite (4)	60	3,30	,384							
	Uyumluluk	İlkokul (1)	133	3,35	,401	G. Arası	,599	3	,200	1,270	,284	-
		Ortaokul (2)	70	3,43	,440	G. İçi	58,221	370	,157			
		Lise (3)	111	3,35	,344	Toplam	58,820	373				
		Üniversite (4)	60	3,30	,422							
	Öz Disiplin	İlkokul (1)	133	3,50	,415	G. Arası	,939	3	,313	1,762	,154	-
		Ortaokul (2)	70	3,48	,382	G. İçi	65,741	370	,178			
		Lise (3)	111	3,58	,438	Toplam	66,680	373				
		Üniversite (4)	60	3,44	,444							
	Nevrotiklik	İlkokul (1)	133	3,14	,379	G. Arası	,498	3	,166	1,195	,311	-
		Ortaokul (2)	70	3,12	,354	G. İçi	51,429	370	,139			
		Lise (3)	111	3,20	,341	Toplam	51,928	373				
		Üniversite (4)	60	3,11	,430							
Deneyime Açıklık	İlkokul (1)	133	3,57	,496	G. Arası	,920	3	,307	1,313	,270	-	
	Ortaokul (2)	70	3,48	,433	G. İçi	86,438	370	,234				
	Lise (3)	111	3,52	,504	Toplam	87,358	373					
	Üniversite (4)	60	3,44	,466								
Kariyer Farkındalık Ölçeği	Mesleki Gelişim Yatknlığı	İlkokul (1)	133	3,22	,791	G. Arası	6,299	3	2,100	3,899	,009	3-1; 4-1
		Ortaokul (2)	70	3,29	,751	G. İçi	199,260	370	,539			
		Lise (3)	111	3,48	,657	Toplam	205,559	373				
	Üniversite (4)	60	3,53	,713								
	Mesleki Hazır Bulunma	İlkokul (1)	133	3,86	,916	G. Arası	2,490	3	,830			
Ortaokul (2)		70	3,90	,943	G. İçi	254,962	370	,689				
	Lise (3)	111	3,82	,650	Toplam	257,452	373					

		Üniversite (4)	60	3,64	,781								
Mesleki Bilinç		İlkokul (1)	133	4,09	,823	G. Arası	3,615	3	1,205				
		Ortaokul (2)	70	4,03	,801	G. İçi	211,331	370	,571				
		Lise (3)	111	3,88	,713	Toplam	214,946	373		2,110	,099		-
		Üniversite (4)	60	3,88	,602								
Mesleki Özgüven		İlkokul (1)	133	3,51	,831	G. Arası	1,565	3	,522				
		Ortaokul (2)	70	3,62	,865	G. İçi	245,058	370	,662				
		Lise (3)	111	3,60	,785	Toplam	246,622	373		,788	,501		-
		Üniversite (4)	60	3,43	,760								
Gelecekle İlgili Duygular		İlkokul (1)	133	1,26	,163	G. Arası	5,563	3	1,854				
		Ortaokul (2)	70	1,28	1,40	G. İçi	971,250	370	2,625				
		Lise (3)	111	1,34	1,59	Toplam	976,813	373		,706	,549		-
		Üniversite (4)	60	1,61	1,86								
Umutsuzluk Ölçeği	Motivasyon Kaybı	İlkokul (1)	133	2,60	2,04	G. Arası	5,948	3	1,983				
		Ortaokul (2)	70	2,25	1,89	G. İçi	1597,381	370	4,317				
		Lise (3)	111	2,51	2,16	Toplam	1603,329	373		,459	,711		-
		Üniversite (4)	60	2,40	2,17								
Gelecekle İlgili Beklentiler	İlkokul (1)	133	2,48	1,58	G. Arası	5,341	3	1,780					
	Ortaokul (2)	70	2,24	1,57	G. İçi	909,207	370	2,457					
	Lise (3)	111	2,22	1,45	Toplam	914,548	373		,724	,538		-	
	Üniversite (4)	60	2,26	1,71									

Tablo 5 incelendiğinde araştırmaya katılmaya gösteren öğrencilerin baba eğitim düzeyleri ile kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen ANOVA analizine göre; kişilik özellikleri ölçeği alt boyutları ile umutsuzluk ölçeği alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir. Kariyer farkındalık ölçeği alt boyutu olan mesleki hazırlık alt boyutunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılık tespit edilmiştir (p<0.05).

Tablo 6. Ölçek puanlarının aylık hane halkı gelirine göre ANOVA sonuçları

Ölçek	Alt Boyutları	Aylık Hane Halkı Geliri	N	X	Ss	Varyans Kaynağı	KT	sd	KO	F	P	Anlamlılık
Dışadönüklük		8500 ve altı (1)	142	3,35	,406	G. Arası	,112	3	,037			
		8501-11000 (2)	127	3,33	,357	G. İçi	54,845	370	,148			
		11000-13500(3)	53	3,31	,406	Toplam	54,957	373		,251	,860	-
		13501 üzeri (4)	52	3,30	,365							
Uyumluluk		8500 ve altı (1)	142	3,36	,393	G. Arası	,475	3	,158			
		8501-11000 (2)	127	3,39	,409	G. İçi	58,345	370	,158			
		11000-13500(3)	53	3,35	,351	Toplam	58,820	373		1,005	,391	-
		13501 üzeri (4)	52	3,28	,419							
Kişilik Özellikleri Ölçeği	Öz Disiplin	8500 ve altı (1)	142	3,51	,413	G. Arası	,443	3	,148			
		8501-11000 (2)	127	3,50	,403	G. İçi	66,237	370	,179			
		11000-13500(3)	53	3,46	,475	Toplam	66,680	373		,826	,480	-
		13501 üzeri (4)	52	3,59	,439							
Nevrotiklik		8500 ve altı (1)	142	3,18	,393	G. Arası	,765	3	,255			
		8501-11000 (2)	127	3,12	,332	G. İçi	51,163	370	,138			
		11000-13500(3)	53	3,08	,266	Toplam	51,928	373		1,843	,139	-
		13501 üzeri (4)	52	3,21	,479							
Deneyime Açıklık		8500 ve altı (1)	142	3,60	,487	G. Arası	1,985	3	,662			
		8501-11000 (2)	127	3,44	,457	G. İçi	85,374	370	,231			
		11000-13500(3)	53	3,45	,480	Toplam	87,358	373		2,867	,037	1-2
		13501 üzeri (4)	52	3,55	,514							
Mesleki Gelişim Yatkınlığı		8500 ve altı (1)	142	3,32	,747	G. Arası	2,339	3	,780			
		8501-11000 (2)	127	3,31	,758	G. İçi	203,221	370	,549			
		11000-13500(3)	53	3,41	,618	Toplam	205,559	373		1,419	,237	-
		13501 üzeri (4)	52	3,54	,791							
Kariyer Farkındalık Ölçeği	Mesleki Hazır Bulunma	8500 ve altı (1)	142	3,92	,844	G. Arası	3,001	3	1,000			
		8501-11000 (2)	127	3,79	,869	G. İçi	254,451	370	,688			
		11000-13500(3)	53	3,77	,736	Toplam	257,452	373		1,455	,227	-
		13501 üzeri (4)	52	3,65	,773							
Mesleki Bilinç		8500 ve altı (1)	142	4,07	,727	G. Arası	8,369	3	2,790			
		8501-11000 (2)	127	4,08	,805	G. İçi	206,577	370	,558			
		11000-13500(3)	53	3,85	,597	Toplam	214,946	373		4,996	,002	1-4; 2-4
		13501 üzeri (4)	52	3,66	,788							
Mesleki Özgüven		8500 ve altı (1)	142	3,59	,755	G. Arası	,425	3	,142			
		8501-11000 (2)	127	3,53	,905	G. İçi	246,197	370	,665			

		11000-13500(3)	53	3,51	,719	Toplam	246,622	373			
		13501 üzeri (4)	52	3,50	,832						
Gelecekle İlgili Duygular	8500 ve altı (1)	142	1,28	1,59	G. Arası	7,612	3	2,537			
	8501-11000 (2)	127	1,44	1,60	G. İçi	969,200	370	2,619			
	11000-13500(3)	53	1,07	1,55	Toplam	976,813	373		,969	,408	-
	13501 üzeri (4)	52	1,53	1,77							
Umutsuzluk Ölçeği	8500 ve altı (1)	142	2,77	2,05	G. Arası	38,040	3	12,680			
	8501-11000 (2)	127	2,22	2,02	G. İçi	1565,289	370	4,231			
	11000-13500(3)	53	2,00	2,00	Toplam	1603,329	373		2,997	,031	1-2,3
	13501 üzeri (4)	52	2,78	2,19							
Gelecekle İlgili Beklentiler	8500 ve altı (1)	142	2,66	1,46	G. Arası	29,279	3	9,760			
	8501-11000 (2)	127	2,11	1,66	G. İçi	885,270	370	2,393			
	11000-13500(3)	53	1,96	1,48	Toplam	914,548	373		4,079	,007	1-2,3
	13501 üzeri (4)	52	2,28	1,53							

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin aylık hane halkı geliri ile kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarının incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen ANOVA analizine göre; kişilik özellikleri ölçeğinin deneyime açıklık alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Kariyer farkındalık ölçeğinin mesleki bilinç alt boyutunda, umutsuzluk ölçeği alt boyutları olan motivasyon kaybı ve gelecekle ilgili beklentiler arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p<0.05$).

Tablo 7. Kişilik özellikleri, kariyer farkındalığı ve umutsuzluk ölçeği alt boyutları arasındaki ilişkiyi açıklayan Pearson Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	
Dışadönük (1)	r	1	,380**	,436**	,323**	,529**	,317**	-,115**
Uyumlu (2)	r		1	,452**	,432**	,452**	,273**	,023
Öz Disiplin (3)	r			1	,472**	,532**	,338**	,013
Nevrotik (4)	r				1	,410**	,171**	,207**
Deneyime Açıklık (5)	r					1	,417**	-,019
Kariyer Farkındalık (6)	r						1	-,440**
Umutsuzluk (7)	r							1

** $p<0,001$

Üniversite öğrencilerinin kişilik tiplerinin kariyer farkındalığı ve umutsuzlukla üzerine etkisini belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucuna göre dışadönük kişilik özellerine sahip olan bireylerin kariyer farkındalıkları ile pozitif yönde ve orta düzeyde ($r=.317$; $p<0.05$) anlamlı ilişki olduğu, umutsuzluk düzeyleri ise negatif yönlü ve zayıf düzeyde ($r=-.115$; $p<0.05$) anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir. Uyumlu kişilik özelliklerine sahip olan bireylerin kariyer farkındalıkları ile pozitif yönlü ve zayıf düzeyde ($r=-.273$; $p<0.05$) anlamlı ilişki var iken umutsuzluk düzeyleri ile anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir ($r=-.023$; $p>0.05$). Öz disiplinli kişilik özelliklerine sahip olan bireyler ile kariyer farkındalıkları arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde ($r=.338$; $p<0.05$) anlamlı ilişkinin olduğu fakat umutsuzluk düzeyleri ile arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($r=-.013$; $p>0.05$). Nevrotik kişilik özelliğine sahip olan bireylerin kariyer farkındalıkları ile pozitif yönlü ve zayıf düzeyde ($r=-.171$; $p<0.05$) anlamlı ilişkinin olduğu; umutsuzluk düzeyleri arasında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde ($r=-.207$; $p<0.05$) anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir. Deneyime açık kişilik özelliğine sahip bireylerin kariyer farkındalıkları ile arasında pozitif yönlü ve orta düzeyde ($r=.417$; $p<0.05$) anlamlı ilişkinin olduğu fakat umutsuzluk düzeyleri ile arasında anlamlı ilişkinin olmadığı görülmektedir. Son olarak kariyer farkındalığı ile umutsuzluk arasında negatif yönlü ve orta düzeyde ($r=-.440$; $p<0.05$) anlamlı ilişkinin olduğu görülmektedir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmada önlisans öğrencilerinin kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeylerinin belirlenerek aralarındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada yer alan üniversite öğrencilerinin demografik özelliklerine bakıldığında; araştırmada 211 kadın, 163 erkek katılımcının yer aldığı ve bu katılımcıların 90'ı 18-20 yaş, 179'u 21-23 yaş, 45'i 24-26 yaş ve 60'ı 27-29 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Katılımcıların anne eğitim düzeylerine bakıldığında 239'u ilkököl, 61'i ortaokul, 41'i lise ve 33'ü üniversite seviyesinde oldukları; baba eğitim düzeylerine bakıldığında 133'ü ilkököl, 70'i ortaokul, 111'i lise ve 60'ı da üniversite eğitim seviyesinde oldukları görülmektedir. Aylık hane halkı gelirine bakıldığında ise 142'sinin 8500 TL ve altında, 127'inin 8501-11000 TL, 53'ünün 11001-13500 TL ve 52'sinin 13500 ve üzerinde olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerinin kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarına yönelik puanlarının cinsiyet değişkeni ile karşılaştırıldığında; kişilik özellikleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile kariyer farkındalıkları açısından mesleki bilinç alt boyutunda istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu anlamlı farklılık açısından bakıldığında kadın katılımcıların mesleki bilinçlerinin erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Güner ve Hacıcaferoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada kadın öğrencilerin erkeklere göre mesleki bilinçlerinin yüksek olduğu sonucuna varmaktadır. Bu yönüyle araştırmayı destekler niteliktedir. Literatür incelendiğinde erkeklerin mesleki farkındalıklarının kadınlardan yüksek olduğu sonucuna ulaşan farklı çalışmalar olduğu görülmektedir (Aybek, 2023, s.1175; Yaşar, 2019). Ayrıca Hakim (2006), cinsiyetin bireyin kariyer süreçlerinde etkili olmadığını belirtmiş ve bunu destekleyecek araştırmalar bulunmaktadır (Tutar ve Öner, 2023, s.1053).

Araştırmaya katılım gösteren üniversite öğrencilerinin cinsiyet değişkeni ile umutsuzluk ölçeğinin alt boyutlarından olan gelecekle ilgili duygular ve motivasyon kaybı alt boyutlarında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. Bu anlamlı farklılık incelendiğinde gelecekle ilgili duygular ve motivasyon kaybı alt boyutlarında erkeklerin kadınlara göre umutsuzluklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 2). Ergüt (2020) tarafından gerçekleştirilen araştırmada anlamlı bir fark bulunmasa da erkeklerin umutsuzluk puanı kadınlarınkinden daha yüksek elde edilmiştir. Bu yönüyle araştırmayı destekler niteliktedir. Literatür incelendiğinde gerçekleştirilen araştırmalarda kadınların umutsuzluk ve gelecek kaygılarının erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Aygün, 2014, s.89; Kurt, 2007, s.203; Ceyhan, 2004, s.98; Çam ve ark. 2008, s.128; Durak Batıgün, 2005, s.35; Gençay, 2009, s.386; Özmen ve ark., 2008, s.12; Şahin, 2009, s.283; Tümkaya ve ark., 2007, s.970).

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin yaş değişkeni ile beş faktör kişilik ölçeği arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Anlamlı farklılığın uyumlu kişilik özellikleri açısından 18-20 yaşında olan öğrencilerin 24-26 yaş ve 27-29 yaş olan öğrencilere, 21-23 yaşında olan öğrencilerin de 24-26 yaş ve 27-29 yaş olan öğrencilere göre daha uyumlu kişilik tipinde oldukları sonucuna varılmıştır. Öz disiplinli kişilik özellikleri açısından 21-23 yaşında olan öğrencilerin de 24-26 yaş ve 27-29 yaş olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Nevrotiklik kişilik özellikleri açısından bakıldığında 18-20 yaş olan öğrencilerin 27-29 yaş olan öğrencilerden, 21-23

olan öğrencilerin 27-29 yaş olan öğrencilerden ve 24-26 yaş olan öğrencilerin de 27-29 yaş olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırmaya katılım gösteren üniversite öğrencilerinin yaş değişkeni ile kariyer farkındalığı ölçeği alt boyutlarından olan mesleki hazır bulunma ve mesleki bilinç alt boyutlarında 21-23 yaş olan öğrencilerin 24-26 yaş olan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 3). Güner ve Hacicaferoğlu (2022) tarafından gerçekleştirilen araştırmada mesleki hazır bulunma alt boyutunda 25 yaş ve üzerindeki öğrencilerde daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu yönüyle araştırmayı desteklemektedir. Literatür incelendiğinde öğrencilerin yaşları arttıkça mesleki farkındalıklarının arttığı görülmektedir (Guan vd., 2016, s.121; Şentürk ve Buran, 2015, s.177; Van Der Heijden vd., 2009, s.162; Tutar ve Öner, 2023, s.1053). Bu durumun örneklemde yer alan 24-26 yaş arasında olan öğrencilerden kaynaklandığı ve değişiklik gösterdiği sonucuna varılmaktadır.

Araştırmaya katılım gösteren üniversite öğrencilerinin yaş değişkeni ile umutsuzluk ölçeği alt boyutu olan gelecekle ilgili duygular açısından bakıldığında 24-26 yaş olan öğrencilerin 18-20, 21-23 ve 27-29 yaş olan öğrencilere göre umutsuzluklarının daha yüksek olduğu; gelecekle ilgili beklentiler alt boyutunda ise 21-23 yaş olan öğrencilerin 27-29 yaş olan öğrencilere göre umutsuzluklarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 3). Çoban ve Karaman (2013) tarafından gerçekleştirilen araştırmada 21-25 aralığında olan öğrencilerin diğer yaş gruplarına göre motivasyon kaybı yaşadıkları sonucuna vardıkları görülmektedir. Bu yaş grubundaki öğrencilerin kariyerleri ile ilgili emin adımlar atmaya çalışırken, kariyerleri açısından iş bulma (Salmela-Aro, ve ark. 2001, s.1155) ve yakın ilişkiler ve evlilik gibi diğer konularda yaşadıkları belirsizlikler bu durumu etkilemektedir (Feldman, 2003, s.544; Santrock, 2011). Bu yaşlardaki öğrencilerde yüksek çıkması literatür ile uyum sağladığı görülmektedir. Literatür incelendiğinde birçok araştırmada yaş ile umutsuzluk arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (Solak ve Başer, 2003, s.79; Tercanlı ve Demir, 2012, s.37; Yaşar, 2001, Yılğör, 1993, s.89). Bu yönüyle elde edilen diğer bulgular araştırmayı desteklemektedir.

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerinin kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarına yönelik puanlarının anne eğitim düzeyi değişkeni ile karşılaştırıldığında; beş faktör kişilik özellikleri ölçeği ve umutsuzluk ölçeği ile anne eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerin anne eğitim düzeyleri ile kişilik özellikleri ölçeği alt boyutları ile umutsuzluk ölçeği alt boyutları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Kariyer farkındalık ölçeği alt boyutları olan mesleki hazır bulunma ve mesleki bilinç alt boyutlarında ise anlamlı bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılım gösteren üniversite öğrencilerinin anne eğitim düzeyi değişkeni ile mesleki hazır bulunma düzeylerinin katılımcıların anneleri ilkökul düzeyinde olanların üniversite olan öğrencilerden daha yüksek; mesleki bilinçlerinin ise anneleri ilkökul seviyesinde olan öğrencilerin ortaokul ve lise olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır (Tablo 4).

Araştırmaya katılım gösteren öğrencilerinin kişilik özellikleri, kariyer farkındalıkları ve umutsuzluk düzeyleri ve alt boyutlarına yönelik puanlarının baba eğitim düzeyi değişkeni ile karşılaştırıldığında; beş faktör kişilik özellikleri ölçeği ve umutsuzluk ölçeği ile baba eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Ayrıca baba eğitim düzeyi ile kariyer farkındalığı ölçeğinin alt boyutunda mesleki hazır

bulunma düzeylerinin katılımcıların babaları lise düzeyinde olanların ilkököl olan öğrencilerden daha yüksek; üniversite seviyesinde olan öğrencilerin de ilkököl olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır (Tablo 5). Literatür incelendiğinde anne-baba eğitim düzeyi ile kariyer farkındalığı arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik çalışmaların sayısının oldukça az olduğu görülmektedir. Tuncer (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada baba eğitim durumu lisansüstü olan öğrencilerin gelecek beklentilerinin baba eğitim düzeyindeki diğerlerinden yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır.

Araştırmaya katılım gösteren üniversite öğrencilerinin aylık hane halkı geliri değişkeni ile kariyer farkındalığı ölçeğinin alt boyutunda mesleki bilinç düzeyleri açısından 8500 TL ve altı olan öğrencilerin 13501 TL ve üzeri olan öğrencilerden, 8501-11000 TL olan öğrencilerin de 13501 TL ve üzeri olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 6). Çetin ve Karalar (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmada aile gelir düzeyi düşük olan öğrencilerin, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerden daha yüksek kariyer algısına sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Bu yönüyle araştırmayı destekler niteliktedir. Literatür incelemesi yapıldığında, gelir düzeyi arttıkça kariyer farkındalığının arttığı bulgularına ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır (Akbaş, 2019, s.64; Gökçe ve Traş, 2017, s.63; Güner ve Hacıcaferoğlu, 2022, s.125; Uğurlu, 2020, s.82). Bu yönüyle elde edilen diğer bulgular araştırmayı desteklemektedir.

Araştırmaya katılım gösteren üniversite öğrencilerinin aylık hane halkı geliri değişkeni ile umutsuzluk ölçeğinin alt boyutu olan motivasyon kaybı ile aylık hane halkı gelirin bakıldığında 8500 TL ve altı olan öğrencilerin 8501-11000 TL ve 11000-13500 TL olan öğrencilerden, gelecekle ilgili beklentiler ile aylık hane halkı gelirin 8500 TL ve altı olan öğrencilerin 8501-11000 TL ve 11000-13500 TL olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (Tablo 6). Aylık hane halkı gelirin düşük olduğu öğrencilerin umutsuzluk düzeylerinin diğerlerine göre yüksek olması gelecek garantisi noktasında önemli bir değişken olması ve düşük aylık gelirin umutsuzluğu arttırdığı şeklinde yorumlanmaktadır (Şahin, 2009, s.283; Şanlı Kula ve Saraç, 2016, s.13; Tekin ve Filiz, 2008, s.36).

Üniversite öğrencilerinin kişilik tiplerinin kariyer farkındalığı ve umutsuzlukları üzerine etkisini belirlemek amacıyla Pearson Korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucuna göre dışadönük kişilik özelliklerine sahip olan bireylerin kariyer farkındalıkları ile pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, umutsuzluk düzeyleri ise negatif yönlü, zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu durumun dışadönük kişilerin sosyal, hareketli, rahat, doğal ve iyimser özellikler göstermesiyle ilgili olduğu şeklinde açıklanabilmektedir. Uyumlu kişilik özelliklerine sahip olan bireylerin kariyer farkındalıkları ile pozitif yönlü, zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki var iken umutsuzluk düzeyleri ile anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Öz disiplinli kişilik özelliklerine sahip olan bireyler ile kariyer farkındalıkları arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu fakat umutsuzluk düzeyleri ile arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Nevrotik kişilik özelliğine sahip olan bireylerin kariyer farkındalıkları ile pozitif yönlü, zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu; umutsuzluk düzeyleri arasında pozitif yönlü, zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Deneyime açık kişilik özelliğine sahip bireylerin kariyer farkındalıkları ile arasında pozitif yönlü, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu fakat umutsuzluk düzeyleri ile arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Kariyer farkındalığı ile umutsuzluk arasında negatif yönlü, orta

düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Bu durumun öğrencinin kariyer farkındalığı arttıkça umutsuzluklarının azaldığı şeklinde açıklanabilmektedir.

Sonuç olarak; kadın katılımcıların mesleki bilinçlerinin erkek katılımcılara göre daha yüksek olduğu, gelecekle ilgili duygular ve motivasyon kaybı açısından erkeklerin kadınlara göre umutsuzluklarının daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Mesleki hazır bulunmuşluk ve mesleki bilincin 21-23 yaş olan öğrencilerin 24-26 yaş olan öğrencilerden daha yüksek olduğu, ayrıca 24-26 yaş olan öğrencilerin 18-20, 21-23 ve 27-29 yaş aralığında olan öğrencilere göre gelecekle ilgili umutsuzluklarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Mesleki bilinç düzeyleri açısından aylık hane halkı geliri düşük olan öğrencilerin, gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerden daha yüksek olduğu sonucuna varılmaktadır. Gerçekleştirilen Pearson Korelasyon analizi neticesinde, öğrencinin kariyer farkındalığı arttıkça umutsuzluklarının azaldığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Öneriler

Munzur Üniversitesi meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrencilerinin ölçek maddelerine vermiş oldukları cevaplar neticesinde, öğrencilerin kariyer farkındalıklarının düşük ve orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda meslek yüksekokullarında eğitim gören üniversite öğrencilerinin kariyer farkındalıklarına sahip olabilmeleri açısından mesleki seminerler, meslek katalogları, kariyer günleri gibi etkinlikler düzenlenmelidir. Ayrıca ders müfredatlarında kariyer planlama gibi dersler ile öğrencilerin ders kapsamında teorik ve uygulaması ile kariyer farkındalıklarının arttırılması sağlanmalıdır. Öğrencilere mesleki kariyer danışmanı tayin edilerek, kariyer planlaması ve mesleki yönlendirmeler ile ilgili destelemeler yapılmalıdır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümler açısından alanında tanınan rol model oluşturabilecek kişiler öğrencilere tanıtılarak, öğrencilerle buluşmaları sağlanmalıdır.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	*Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. *Munzur Üniversitesi Rektörlüğü, Girişimsel Olmayan Etik Kurulu Başkanlığının 27.07.2023 Tarih, 04 Nolu kararı ile Etik Kurul Kararı alınmıştır.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması: 1. Yazar (%60), 2. Yazar (%40) Veri Toplanması: 1. Yazar (%40), 2. Yazar (%60) Veri Analizi: 1. Yazar (%60), 2. Yazar (%40) Makalenin Yazımı: 1. Yazar (%60), 2. Yazar (%40) Makale Gönderimi ve Revizyonu: 1. Yazar (%60), 2. Yazar (%40)
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	* It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. * Munzur University Rectorate, Non-invasive Ethics Committee Decision was taken with the decision dated 27.07.2023, numbered 04 of the Presidency of the Publication Ethics Committee
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Author Contributions	Design of Study: 1. Author (%60), 2. Author (%40) Data Acquisition: 1. Author (%40), 2. Author (%60) Data Analysis: 1. Author (%60), 2. Author (%40) Writing up: 1. Author (%60), 2. Author (%40) Submission and Revision: 1. Author (%60), 2. Author (%40)

Kaynakça / References

Akbaş, M. G. (2019). Lise öğrencilerinin kariyer kaygısı üzerine bir araştırma: Antalya ili örneği (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>

Aktaş, A. (2006). Farklı kültürlerdeki yöneticilerin kişilik özelliklerine dayanarak liderlik anlayışlarının belirlenmesi: türk ve amerikan otel yöneticilerinin karşılaştırmalı analizi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya. Erişim adresi: <http://dspace.akdeniz.edu.tr/xmlui/handle/123456789/1587>

Aybek, S. (2023). Spor bilimleri öğrencilerinin kariyer farkındalığının araştırılması. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(3), 1169-1181. DOI: 10.5281/zenodo.8353668

Aygün, M. (2014). Öğrencilerin yaşam amaçlarıyla gelecek kaygısı arasındaki ilişki (Yüksek Lisans Tezi) Erişim adresi: <https://openaccess.izu.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12436/414>

Beck, A.T., Weissman, A., Lester, D. ve Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism: the hopelessness scale. *Journal of consulting and clinical psychology*, 42(6), 861. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1037/h0037562>

Benet-Martinez, V. ve John, O. P. (1998). Los Cinco Grades Across Cultures and EthnicGroups: Multitrait Multimethod Analyses of The Big five in Spanish and English.*Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750

Bitlisli, Ö. G. F., Dinç, M., Çetinceli, Ö. G. E. ve Kaygısız, Ü. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ile akademik güdülenme ilişkisi: Süleyman Demirel üniversitesi Isparta meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik bir araştırma. *Süleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, 18(2), 459-480. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sduiibfd/issue/20818/222780>

Biröl, H. (2013). Pozitif Kariyer. Birinci.baskı. İstanbul: Akit Kitap.

Burger, J. M. (2016). Kişilik. İstanbul: Kaknüs Yayınları.

Büyükoztürk, Ş. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.

Calıgür, Paula M. (2000). The Big Five Personality Characteristics As Predictors Of Expatriate's Desire To Terminate The Assignment And Supervisor-Rated Performance, *Personnel Psychology*, V. 53, N. 1, Spring, s.71.

Ceyhan, A.A. (2004). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğretmen adaylarının umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 91-102.

Church, M. K. (1993). Investigation and Measurement of Personality Structure in a Non-Western Culture: Relating Indigenous Philipinne Dimensions to the Big Five Model (Doctoral Dissertation) Washington State University, Washington. Erişim adresi: <https://www.proquest.com/docview/304102003?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>

Çakmak, Z. (1992). Çoklu Ayırma ve Sınıflandırma Analizi: Eğitimde Öğrencilerin Meslek Seçimine Uygulanması. *Anadolu üniversitesi Yayınları*. No:658 Erişim adresi:

<https://www.proquest.com/docview/2572333338?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>

Can, H. (1997). *Yönetim ve Organizasyon*. 4.B., Siyasal Kitabevi, Ankara.

Çam Çelikel, F. ve Erkorkmaz, Ü. (2008), Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve umutsuzluk düzeyleri ile ilişkili etmenler. *Archives of Neuropsychiatry / Nöropsikiatri Arşivi*. 2008, Vol. 45 Issue 4, P122-129. 8p.

Çetin, C. ve Karalar, S. (2016). X, Y ve Z kuşağı öğrencilerin çok yönlü ve sınırsız kariyer algıları üzerine bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 14(28), 157-197. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/comuybd/issue/43613/534079>

Çoban, A.E. ve Karaman, N.G. (2013). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk, kaygı ve ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmaları. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 78-88.

Çulhan, O. (2010). Turizm Öğrencilerinin Staj Sonrası Sektörde Çalışma ve Koşulları Hakkında Düşüncelerinin ve Memnuniyetlerinin Belirlenmesi. 11. Ulusal Turizm Konferansı (s. 115-127). Aydın: Detay Yayıncılık.

Durak Batıgün, A. (2005). İntihar olasılığı: yaşamı sürdürme nedenleri, umutsuzluk ve yalnızlık açısından bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 29-39.

Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasındaki işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 28(1), 71-84. Erişim adresi: <https://acikerisim.uludag.edu.tr/handle/11452/31790>

Dursun, S. ve Aytaç, S. (2012). Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasına yönelik beklentileri ve iş deneyimleri ile umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1). Erişim adresi: <https://www.ceool.com/search/article-detail?id=90933>

Erdoğan, B.Z. (2008). *Bireyden Profesyonele Kariyere İlk Adım*. İstanbul: Ekin Yayınları.

Ergüt, Ö. (2020). Üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi ile iş deneyimi ve iş bulma beklentileri arasındaki ilişkinin sınıf düzeyinde incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (38), 232-252. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/sbe/issue/58152/706189>

Feldman, R.S. (2003). *Development Across the Lifespan*. Prentice Hall, New Jersey.

Gençay, S. (2009). Beden eğitimi öğretmeni adaylarının umutsuzluk ve yaşam doyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(27), 380-388.

Gökçe, Z. ve Traş, Z. (2017). Lise öğrencilerinin kariyer karar verme güçlükleri ve ego kimlik statülerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(1), 58- 69. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tebd/issue/29870/294797>

Guan, P., Capezio, A., Restubo, S.L.D., Read, S., Lajom, J.A.L. ve Li, M. (2016). The role of traditionality in the relationships among parental support, career decision-making selfefficacy and career adaptability. *Journal of Vocational Behavior*, (94), 114-123.

Güner, O. ve Hacıcaferoğlu, S. (2022). Spor bilimlerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin kariyer farkındalıklarının incelenmesi: Karadeniz bölgesi örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 10(28), 111-130. Erişim adresi: <https://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>

Hakim, C. (2006). Women, careers, and work-life preferences. *British Journal of Guidance & Counselling*, 34(3), 279-294.

Hoekstra, H.A. (2011). A career roles model of career development. *Journal of Vocational Behavior*, 78, 159-173. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2010.09.016>

Holland, J.L. (1997). Making vocational choices: A theory of vocational personalities and work environments. Third edition. Florida: Psychological Assessment Resources.

Kağnıoğlu, D. (2012). İnsan Kaynakları Yönetimi Açısından Kariyer Kavramı ve Temel Boyutları. C. Uyargil, D. Acar, H. Yılmaz, D. Kağnıoğlu, S. Aytaç, Ö. Uzun, et al., H. Tonus , & D. Kağnıoğlu (Dü) içinde, Performans ve Kariyer Yönetimi (s. 103-127). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Karaman, N. G., Doğan, T. ve Coban, A. E. (2010). A study to adapt the big five inventory to Turkish, *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 2357-2359. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2010.03.336>

Kaşlı, M. (2009). Otel İşletmelerinde İşgörenlerin Kişilik Özellikleri Lider-Üye Etkileşimi ve Tükenmişlik İlişkisinin İncelenmesi”, Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir. (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>)

Kliem, S., Lohmann, A., Mößle, T. ve Brähler, E. (2018). Psychometric properties and measurement invariance of the Beck hopelessness scale (BHS): Results from a German representative population sample. *BMC psychiatry*, 18, 1-11. Erişim adresi: <https://link.springer.com/article/10.1186/s12888-018-1646-6>

Kurt, G. (2007). Ridit analizi ve üniversite öğrencilerinin gelecek kaygılarının incelenmesi üzerine bir uygulama. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2), 193-206.

Kusluvan, S. ve Kusluvan, Z. (2000). Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students Towards Working In The Tourism Industry in Turkey . *Tourism Management* , 251-269.

Martens, M.P. ve Felissa K.L. (1998). Promoting life- career development in the student athlete: how can career centers help? *Journal of Career Development*, 25(2), 123-134 <https://doi.org/10.1177/089484539802500205>

Martinez, V. ve John, O. (1998). Los cinco grades across cultures and ethnic groups: Multitrait-multimetho Analyses of the big five in Spanish and English. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75, 729-750. 10.1037//0022-3514.75.3.729

Moody, M. C. Adaptive Behavior in Intercultural Environments: The Relationship Between Cultural Intelligence Factors and Big Five Personality Traits, Doctoral Dissertation, George Washington University, Washington, 2007.

Nasir, R. ve Lin, L.S. (2013). The relationship between self-concept and career awareness amongst students. *Asian Social Science*. Vol. 9, No. 1. <http://dx.doi.org/10.5539/ass.v9n1p193>

Özmen, D., DüNDAR, P. E., Çetinkaya, A. Ç., Taşkın, O. ve Özmen, E. (2008). Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve umutsuzluk düzeyini etkileyen etmenler. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 9, 8-15

Öztürk, M. ve Şirin, A. (2020, Mayıs). Kariyer farkındalık ölçeğinin geliştirilmesi ve geçerlilik-güvenirlilik çalışmasının gerçekleştirilmesi, 6. Uluslararası Sosyal Beşeri ve Eğitim Bilimleri Kongresi, İstanbul. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/olcek/kariyer-farkindalik-olcegi-2/>

Parsons, F. (1909). *Choosing a Voocation*. First edition. Boston: Houghton Mifflin Company.

Sabuncuoğlu, Z. (2000). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ezgi Kitabevi, Bursa.

Salmela- Aro K, Nurmi JE, Saisto J ve Halmesmäki, E. (2001). Goal reconstruction and depressive symptoms during the transition to motherhood: evidence from two crosslogged longitudinal studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81:1144–1159

Santrock, J. (2011). *Life Span Development*. 13.Ed. USA: McGraw Hill.

Sarışık, M. ve Akova, O. (2007). İnsanların Çalışmak İçin Seyahat Acentalarını Tercih Nedenleri ve Örgütsel İklim ve İş Tatmini Hakkındaki Görüşleri Üzerine Bir Araştırma . Çeşme Ulusal Turizm Konferansı (s. 537-548). İzmir : Ege Üniversitesi Çeşme Turizm ve Otelcilik Yüksekokulu.

Schmitt, D. P., Allik, J., McCrae, R. R. ve Benet-Martinez, V. (2007). The geographic distribution of big five personality traits: Patterns and profiles of human self-description across 56 nations. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 38 (2), 173-212. <https://doi.org/10.1177/0022022106297299>

Seber, G., Dilbaz, N., Kaptanoğlu, C. ve Tekin, D. (1993). Umutsuzluk ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirliği. *Kriz Dergisi*, 1(3), 139-142. Erişim adresi: <https://toad.halileksi.net/olcek/beck-umutsuzluk-olcegi-2/>

Sharf, R.S. (2013). *Applying Career Development Theory to Counseling*. Sixth edition. Belmont: Cengage Learning.

Solak, M, ve Başer, G. (2003). Meme ve meme dışı kanserli kadın hastaların umutsuzluk ve yaşam kalitesi düzeylerinin incelenmesi. *Hemşirelik Forumu*; 6(6): 38-47. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/580198>

Sümer, N. ve Sümer, H. C. (2005). Beş faktör kişilik özellikleri ölçeği (Yayınlanmamış çalışma).

Şahin, C. (2009). Eğitim fakültesinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk düzeyleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27, 271-286.

Kula, K.Ş. ve Saraç, T. (2016). Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı/The future anxiety of the university students. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 227-242.

Şentürk, E.E. ve Buran, K. (2015). Ön lisans öğrencilerinin kariyer değerlerini etkileyen faktörler üzerine bir araştırma. *Electronic Journal of Vocational Colleges*, 14, 162-180.

Tekin, M. ve Filiz, K. (2008). Beden eğitimi ve spor yüksekokullarının antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin umutsuzluk ve boyun eğici davranış düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 27-37. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spormetre/issue/41405/500455>

Tercanlı, N. ve Demir, V. (2012). Beck umutsuzluk ölçeğinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi (Gümüşhane ili örneği). *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(1), 29-40. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gumussagbil/issue/7509/98977>

Tuncer, M. (2011). Yükseköğretim gençliğinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 6(2). Erişim adresi: <https://search.trdizin.gov.tr/tr/yayin/detay/119436>

Tutar, Ö. F. ve Öner, B. (2023). Üniversite öğrencilerinin kariyer farkındalığı ile iş bulma kaygısı arasındaki ilişki. *Journal of ROL Sport Sciences*, 4(3), 1043-1058. DOI: 10.5281/zenodo.8353441

Tümkaya, S. Aybek, B. ve Çelik, M. (2007). A prediction of hopelessness and state-trait anxiety levels among teacher candidates before the KPSS exam. *Educational Sciences: Theory & Practise*, 7(2), 967-974.

Uğurlu, P. (2020). Devlet ve vakıf üniversiteleri işletme lisans öğrencilerinin kariyer bilinci ve kariyer planlama konusundaki farkındalıkları üzerine bir değerlendirme (Yüksek Lisans Tezi) Erişim adresi: <https://tez.yok.gov.tr>

Van Der Heijden, B.I., De Lange, A.H., Demerouti, E. ve Van Der Heijde, C.M. (2009). Age effects on the employability-career success relationship. *Journal of Vocational Behavior*, 74(2), 156-164.

Wiroterat, W. (2013). Dynamic Audit Knowledge and Audit Success of CPAS in Thailand: An Empirical Investigation Of The Antecedents And Consequences. *International Journal of Business Strategy*, 13(3), 89-106.

Yalçın, S. ve Açıkgöz, İ. (2014). Sağlık bilimleri fakültesi son sınıf öğrencilerinin umutsuzluk düzeylerinin karşılaştırılması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 259-270. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/mkusbed/issue/19572/208543>

Yaşar, H. (2001). Yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin benlik imajları ve umutsuzluk düzeylerinin araştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü*, Van. Erişim adresi: <https://acikbilim.yok.gov.tr/handle/20.500.12812/706555>

Yaşar, O. M. ve Sunay, H. (2019). Spor bilimleri öğrencilerine yönelik kariyer farkındalığı ölçeğinin (KFÖ) geliştirilmesi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2(1), 7-22. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/comusbd/issue/50645/632097>

Yılğör, F. (1993). Yetiştirme yurdunda yaşayan ve ailesi yanında yaşayan gençlerin ergenlik problemlerinin karşılaştırılması (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. Erişim adresi: <https://openaccess.marmara.edu.tr/items/fb453190-e885-4c71-ae1a-dc91edd82654>

Yüksel, Ö. (1998). İnsan Kaynakları Yönetimi. Ankara: Gazi Kitabevi.